

Bir Saray Şehri Dimetoka Özelinde Balkanlar ve Osmanlı'nın Kuruluş Yılları

Feride Bozcu

İstanbul, Beyan Yayınları, Ocak 2018, 188 Sayfa, ISBN: 978-975-473-791-2

Oğuzhan GÜR SOY*

Osmanlı Devleti Anadolu'dan önce Balkanlar'ı yurt edinmiş bir devlettir. Günümüzde Yunanistan topraklarında bulunan- devletin Balkanlara yerleşme politikasının izini süreceğimiz- Dimetoka şehri Osmanlıların eline geçtikten sonra Bizans dönemindeki önemini korumuştur.

Dimetoka bir saray şehri olmuş ve Osmanlı Devleti'ne bir süre başkentlik yapmıştır. Yıldırım Beyazıt tarafından başlatılan ve oğlu Çelebi Mehmed tarafından tamamlanan Ulu Camii Rumeli'nin en büyük üç camisinden biri olarak kabul edilir. Dimetoka'ya 40 km uzaklıkta bulunan çok önemli bir Bektaşî merkezi olan "Seyyid Ali Sultan Tekkesi" de önemini arttırmaktadır. Osmanlı Devleti'ni "Selçuklu Devleti Tipi" devlet modelinin bir devamı olarak kabul etmek mümkündür. Ancak Dimetoka şehri

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü

üzerinden yapılan okumalar göstermiştir ki Osmanlı Devleti, Balkanlar'da farklı bir sistem geliştirmiştir. Hristiyan feodal beylerin tımar sistemine dahil edilmesinden, tımarların kendi bölgelerinde verdikleri hizmete, genellikle Hristiyan kadınlar ile evlenerek topraklarını çocuklarına miras olarak bırakabilmelerine kadar tamamen Balkan coğrafyasına ve kuruluş dönemi olarak değerlendirilen 14.ve 15. yüzyıllara has bir model ortaya konulmuştur.

“Bir Saray Şehri Dimetoka Özelinde Balkanlar ve Osmanlı'nın Kuruluş Yılları”, bir uç beyliğinden 624 yıl sürecek bir hanedanlığa dönüşen Osmanlı Devleti'nin kuruluş dinamiklerinin Hristiyan bir coğrafyada nasıl kabul gördüğü ve devletin güçlü olmasının altında yatan nedenler konusunda, Balkan coğrafyası üzerine yapılan çalışmalara önemli bir katkı sağlayabilmesi mümkündür.

Eserimizi tanıtmadan önce yazar hakkında bilgi vermek daha yararlı olacaktır. Feride Bozcu 1974 yılında İstanbul'da doğdu. Erenköy Kız Lisesi'nde öğrenimini tamamladı. İstanbul Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Sanat Tarihi kürsüsünden mezun oldu. Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Yüksek Lisans Programına kabul edildi. Heath W. Lowry danışmanlığında “14. Ve 15. Yüzyıl Erken Dönem Osmanlı Tarihinde bir Saray Şehri Dimetoka” başlıklı yüksek lisans tezini hazırladı. “SOFOS Tarih Gezi Kültür ”ün kurucusudur. Tarih ve sanat tarihi alanındaki çalışmalarını sürdürmektedir.

Tanıtımını yapmış olduğumuz bu kitap ilk olarak “İçindekiler” kısmıyla eserimizin kaç bölümden oluştuğunu ve bölümler içerisindeki konu başlıklarını bize aktarmıştır. Eserimiz “İçindekiler” bölümünden sonra “Önsöz” ile başlayıp “Giriş” bölümüyle devam etmiş ve beş bölüme ayrılmıştır. Bölümlerin bitimiyle sonuç kısmıyla devam edilmiş olup, sırasıyla “Kaynakça”, “Tablolar Listesi” ve “Şekiller Listesi” yle son bulmuştur.

Hepimizin övündüğü tarihimizde kurulmuş en büyük Türk Devleti olan bir uç beyliğinden başlayarak 624 yıl sürecek bir hanedanlığa dönüşen Osmanlı Devleti'nin kuruluş serüvenini, daha çok Anadolu'da olmak üzere hüküm sürdüğü toprakları, Osmanlı Devleti'nin aslında Hristiyan topraklarında da çeşitli sistemler kurarak Batı coğrafyasında nasıl kabul gördüğü ve nasıl güçlü bir devlet olduğunu anlatan bu eserin okunması Osmanlı'yı merak eden tüm okur ve yazarlar özellikle Türkler için faydalı olacaktır.

Tanıtımını yaptığımız kitabın “Giriş” bölümü diğer bölümlerde de olduğu gibi kendi içerisinde konu başlıklarına ayrılmıştır. Yazarın kaleme aldığı bölümleri konu başlıkları halinde sıralaması okuyucunun aktarılanları anlayabilmesini daha kolay hale getirmektedir. Yazar bu bölümde Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair ileri sürülen tezleri sunarak bunların günümüzdeki veriler ışığında yeniden değerlendirilmesini savunmuş ve Balkan coğrafyasında yapılan araştırmaların artması ile Osmanlı Devletinin 14. Ve 15. Yüzyıldaki durumunu aydınlatmaya dönük çabaların arttığı günümüzde erken tarihsel kaynaklardan bugüne ortaya atılmış tezleri gözden geçirerek yazılmış olan kaynakları yorumlarıyla beraber incelemiştir.

Kitabımızın birinci bölümünde ise Osmanlı'nın fethinden önce Bizans döneminde Dimetoka şehrine yapılan Latin işgalleri sonucu Balkanlar'da Bizans'ın durumu anlatılmaya çalışılmakta ve bunun yanı sıra Haçlı seferleriyle Bizans Devleti'nin Balkanlar'da elinde kalan toprakları Makedonya ve Bizans'tan ibaret olması ve bu toprakların büyük oranda kendi mülklerinde egemenlik süren ve Konstantinopolis'teki merkezi idare karşısında neredeyse bağımsız hareket eden aristokrasinin elinde olması durumu da dile getirilmektedir.

Yazar, eserimizin ikinci bölümünde ise Osmanlı'nın Balkanlara gelişinin Orhan Bey zamanında olduğunu, Türklerin Balkanlar'da çeşitli fetihler yaptığı sadece fetihlerle de kalmayıp Anadolu'dan göçen Türkleri, topraksız köylüleri, göçebeleri ve Boğazların öte yakasından kendilerine yeni bir hayat kurmayı isteyen her türden yurtsuz insanı da etrafında toplayarak bütün Balkan yarımadasını içine alacak olan paşa sancağının nasıl kurulduğunu anlatmaktadır.

Kitabımızın üçüncü bölümünde fethedilmiş olan Dimetoka şehrinde kurulmuş Bektaşî dergâhından, Kalenderlik gibi tarikatlardan ve Dimetoka şehrinin alınmasında yararı dokunduğu düşünülen Dimetoka'ya yakın Ruşaniler köyüne yerleşip tekke açan ve ilk Osmanlı idarecilerinin lütfuna mazhar olan Seyyid Ali Sultan'dan bahsedilmektedir.

Eserimizin dördüncü bölümünde artık Osmanlı toprağı olan Dimetoka şehrinin fiziki, coğrafi, sosyal, kültürel, demografik ve topoğrafik yapısı hakkında bilgi verilmiştir. Osmanlı döneminde Dimetoka'da tımar sistemi, ekonomik hayat ve Dimetoka'nın iskânı ve imarı hakkında görseller yardımıyla da okuyucu bilgilendirilmeye çalışılmıştır. Kitabımızın ana konusu ve Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda önemli rol sahibi olan Dimetoka şehrinin özellikleri ayrıntılı bir şekilde bu bölümde anlatılarak okuyucu aydınlatılmıştır.

Kitabımızın beşinci ve son bölümünde ise Dimetoka şehrinin, Osmanlıların Rumeli'de Yıldırım Beyazıd tarafından inşa ettirilmeye başlanan, oğlu Çelebi Mehmed tarafından tamamlanan Balkanlar'ın en büyük Ulu Camisi'nden birine ev sahipliğı yaptığını anlatılmaktadır. Yazar, burada Yıldırım Beyazıd döneminin özelliklerinden yola çıkarak tercih edilen mimari üslup, caminin inşa edilmesi için Dimetoka'nın neden tercih edildiğıyle ilgili kişisel yorumlarını okuyucuya aktarmaktadır. Kitabımızın diğer bölümlerinde de olduğu gibi okuyucusuna bilgi verirken görsellerden yararlanmış olması o dönemin şartlarının tam olarak hissettirmesi ve okuyucunun konuya daha hakim olabilmesi yönünden önemli olduğunu düşünmekteyim. Eserimizin "Sonuç" bölümünde ise beş bölümden oluşan kitabımızda anlatılanlar yazarın kişisel yorumlarıyla özetlenmiştir.

Şahsi fikrim birçok tarih kitabı okuruz. Beğeniriz, beğenmeyiz ancak tanıtılmış olduğumuz "Bir Saray Şehri Dimetoka Özelinde Balkanlar ve Osmanlı'nın Kuruluşu" adlı bu kitapta anlatılan konu biz okuyucuların Osmanlı'nın kuruluşu hakkındaki merakımızı gidereceğini düşünüyorum. Eserde günümüze kadar gelmiş kaynakların, tezlerin görsellerle beraber yazarın kişisel yorumlarıyla okuyucuya aktarılması eserimizi diğer tarih kitaplarından ayıran önemli bir özelliğı sahip

kıldığını düşünüyorum. Feride Bozcu' nun Osmanlı'nın kuruluşuyla ilgili bu eserini tarihe ilgisi olan olmayan herkese tavsiye ediyor ve keyifli okumalar diliyorum.